

УДК: 378.159.923 (043.3)

Н.М. ДІДИК

ОПТИМІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ХАРАКТЕРИСТИК ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Резюме. У статті проаналізовано особливості розвитку професійно значущих характеристик особистісної зрілості у майбутніх психологів. Описано результати впровадження формульованого експерименту з даної проблеми.

Ключові слова: особистісна зрілість, професійно значуща характеристика, майбутній психолог, акмеологічна технологія, тренінг.

Постановка проблеми. Важливе значення для розвитку особистісної зрілості має суб'єктна позиція людини і створення оптимального, розвиваючого особистісну зрілість, середовища. Для розвитку особистісної зрілості майбутніх психологів значущим є прагнення студентів до особистісного зростання і відповідні умови під час навчання і в позанавчальний час. Тому, можна припустити, що розвиток професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів буде можливий при створенні певних умов під час їх професійної підготовки. Крім цього, оптимальним буде поєднання розвиваючих зовнішніх факторів з внутрішнім прагненням майбутнього психолога до особистісного зростання. При активній позиції щодо особистісного самовдосконалення студент оптимізує процес розвитку особистісної зрілості.

Аналіз останніх досліджень. Концептуальними при розробці програми розвитку професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів були положення гуманістичної психології про те, що кожна людина є активним суб'єктом власного розвитку; прагне до самовдосконалення і реалізації власних потенційних можливостей; потенціал досягнення особистісної зрілості закладено у людині від народження (А. Маслоу, К. Роджерс та ін.). Програма формульованого експерименту складалася на основі положень про розвиток особистісної зрілості під час професійної підготовки, запропонованих О.Г. Білою, Т.І. Білухою, П.П. Горностаєм, Ю.Г. Долінською [2], Б.Б. Іваненко, Л.М. Кобильнік, О.О. Міненко, Л.В. Мовою, І.М. Сергієнко, О.В. Темрук [3], О.С. Штепою [4], Т.С. Яценко [5] та ін.

Водночас, ми не виявили досліджень особистісної зрілості у контексті проблеми розвитку професійно значущих характеристик майбутніх психологів під час їх професійного становлення. Отже, соціальна значущість проблеми та її недостатнє вивчення у психологічній науці зумовили мету статті – проаналізувати особливості розвитку професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів під час професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Нами запропоновано модель розвитку професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів [1, 164-165]. Модель подано на рисунку 1, де розвиток професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів передбачає застосування психологічних засобів, акмеологічних технологій і самостійної роботи майбутніх психологів.

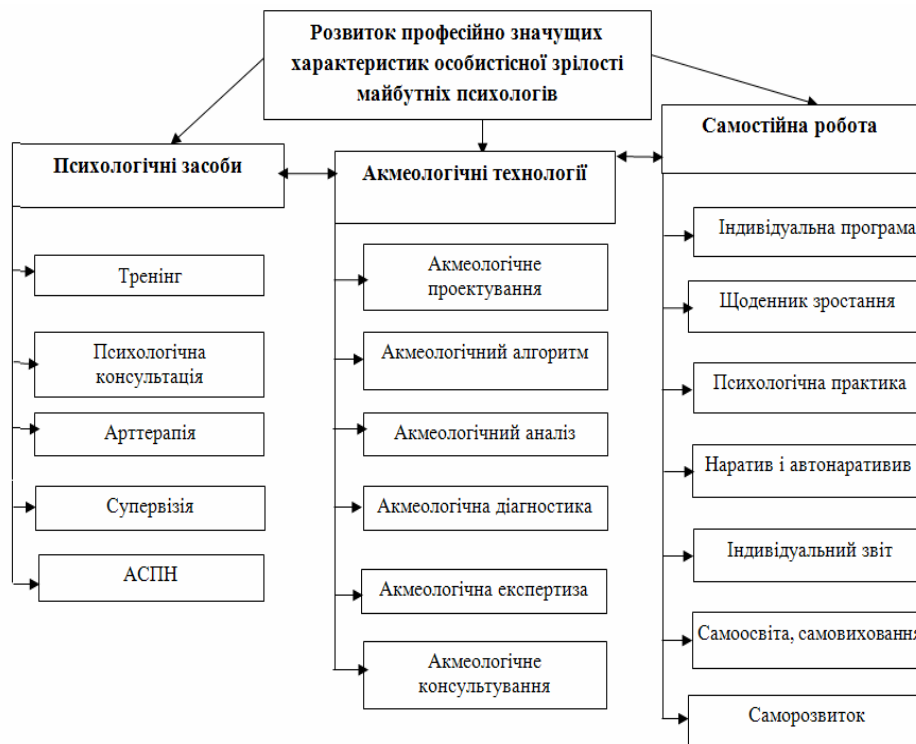

Рис. 1. Розвиток професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів

Важливе значення для розвитку професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів мають психологічні засоби. Вважаємо, що психологічні засоби розвитку професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів – це психологічні матеріали і знаряддя, завдяки яким більш успішно і за короткий час майбутні психологи підвищують свій рівень особистісної зрілості, розвивають власні професійно значущі характеристики особистісної зрілості [1, 164].

Важливими є акмеологічні технології для особистісно-професійного зростання майбутніх психологів є: акмеологічне проектування, акмеологічний аналіз, акмеографічний опис, психолого-акмеологічна діагностика, акмеологічна експертиза, акмеологічне консультування та ін. Значущим є створення цілісної акмеологічної моделі професійно-особистісного зростання майбутніх психологів для оптимізації професійної підготовки цих спеціалістів під час навчання у вузі, проведення психолого-акмеологічної діагностики для професійного відбору майбутніх психологів за професійними і особистісними якостями.

Ефективними є активні методи навчання: групові дискусії, аналіз проблемних ситуацій, рольові ігри, вправи на самопізнання і самооцінювання, мозковий штурм, невербальні прийоми, метод аналізу конкретних ситуацій, моделювання майбутнього професійного процесу, метод “круглого столу”, ділові ігри, метод самостійного формулювання психологічних понять та ін.

Отже, пропонуємо такі рекомендації щодо оптимізації професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів під час їх професійної підготовки [1, 178-180]:

Для викладачів:

1. Використання АСПН у процесі професійної підготовки психологів.
2. Застосування арттерапевтичних методів для відпрацювання конфліктних областей психіки.
3. Використання акмеологічних технологій особистісно-професійного зростання майбутніх психологів під час професійної підготовки.
4. Введення у навчальний план професійної підготовки психологів у цикл “Навчальні дисципліни за вибором навчального закладу (студента)” курсу “Розвиток професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів”.
5. Стимулювання студентів до самостійного пошуку літератури, відповідних питань з особистісно-професійного зростання майбутніх психологів і організація обговорення цих проблем у вигляді науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, диспутів.
6. Організація психологом вишу індивідуальних консультацій з проблеми особистісного і професійного зростання.
7. Співпраця всіх викладачів вузу з метою контролю на навчальних дисциплінах динамічних змін у розвитку професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів.
8. Запровадження щосеместрових та щорічних звітів майбутніх психологів про динаміку їх професійно-особистісних змін.

Рекомендації для майбутніх психологів щодо активізації характеристик особистісної зрілості інтраперсональної конструктивної активності:

1. Створення власної психологічної бібліотеки і відеотеки з проблеми особистісно-професійного зростання психологів.
2. Ознайомлення з практичним досвідом особистісно-професійного зростання видатних психологів, читання їх біографій, ґрунтовний аналіз їх практичної діяльності.
3. Зустрічі з видатними психологами міста, області, країни для ознайомлення з практичним досвідом їх професійно-особистісного зростання.
4. Ведення майбутніми психологами студентської газети, де розкриваються проблеми розвитку професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів.
5. Опанування методикою аутотренінгу, саморегуляції, релаксації.

Рекомендації для майбутніх психологів щодо активізації характеристик особистісної зрілості інтерперсональної конструктивної активності:

1. Відвідування тренінгів, майстер-класів особистісного зростання, комунікативності, ділового спілкування, креативності та ін.
2. Апробація самостійного проведення тренінгів особистісного зростання.
3. Відвідування психологічних майстерень, гуртків особистісно-професійного зростання.
4. Обговорення змісту власних щоденників і програм особистісного зростання на спеціально відведених практикумах, круглих столах, міні-диспутах.

Рекомендації для майбутніх психологів щодо активізації характеристик особистісної зрілості трансперсональної конструктивної активності:

1. Створення плакату-образу “Моє особистісно-професійне зростання”, постійне його доповнення.
2. Підбір і узгодження з викладачем відповідних психологічних методик для діагностики особистісної зрілості.
3. Створення майбутніми психологами власної програми особистісно-професійного зростання.
4. Систематичне ведення щоденників особистісно-професійного зростання.
5. Систематичне ведення майбутніми психологами журналу власних професійно-особистісних змін.
6. Проходження супервізії під керівництвом досвідченого практикуючого психолога.
7. Проходження курсу АСПН, що проводиться відповідно підготовленими спеціалістами.
8. Написання автонаративів на професійно-особистісну тематику.

Перспективами подальших досліджень є апробація програми розвитку професійно значущих характеристик особистісної зрілості майбутніх психологів та її гармонійне включення у систему професійної підготовки у вузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дідик Н.М. Професійно значущі характеристики особистісної зрілості майбутніх психологів: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Наталія Михайлівна Дідик. – К., 2013. – 353 с.
2. Долінська Ю.Г. Самоактуалізація особистості майбутнього психолога у процесі професійної підготовки: дис. ... кандидата психол. наук: 19.00.07 / Юлія Георгіївна Долінська. – К., 2000. – 196 с.
3. Темрук О.В. Розвиток особистісної зрілості майбутнього вчителя у процесі професійної підготовки: дис. ... кандидата психол. наук: 19.00.07 / Олена Василівна Темрук. – К., 2006. – 198 с.
4. Штепа О.С. Диспозиційна модель особистісної зрілості: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Олена Станіславівна Штепа. – Львів, 2003. – 146 с.
5. Яценко Т.С. Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції: підготовка психолога-практика / Т.С. Яценко, Б.Б. Іваненко, С.М. Аврамченко [та ін.]. – К.: Вища школа, 2008. – 342 с.

Н.М. ДИДЫК ОПТИМИЗАЦИЯ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ЗНАЧИМЫХ ХАРАКТЕРИСТИК ЛИЧНОСТНОЙ ЗРЕЛОСТИ БУДУЩИХ ПСИХОЛОГОВ ВО ВРЕМЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Резюме. В статье проанализированы особенности развития профессионально значимых характеристик личностной зрелости в будущих психологов. Описаны результаты внедрения формирующего эксперимента по данной проблеме.

Ключевые слова: личностная зрелость, профессионально значимая характеристика, будущий психолог, акмеологическая технология, тренинг.

N.M. DIDYK. OPTIMIZATION OF PROFESSIONALLY SIGNIFICANT PERSONAL MATURITY CHARACTERISTICS OF FUTURE PSYCHOLOGISTS DURING TRAINING

The summary. The article analyzes the features of professionally significant personal maturity characteristics of future psychologists. The results of implementation forming experiment on this issue.

Key words: personal maturity, professionally significant characteristic, future psychologist, acmeological technology, training.

Рекомендовано до друку.
Д-р психол. наук, проф. В.М. Ямницький.

Одержано редакцією 09.02.2016 р.

УДК: 37. 017. 4: 159. 923. 2

Р.Л. СОЙЧУК

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО САМОТВЕРДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Резюме. У статті актуалізовано проблему формування позитивної національної ідентичності в сучасному українському поліетнічному суспільстві. Розкрито особливості й форми національної ідентичності та визначено провідні функції національної ідентифікації у національному самоствердженні особистості.

Ключові слова: національна ідентичність, національна ідентифікація, національне самоствердження, особистість, Українська держава, нація, поліетнічне суспільство.

Постановка проблеми. Актуалізація питання формування національної ідентичності зумовлена геополітичними та соціально-економічними трансформаціями у світі та загостренням проблеми захисту незалежності Української національної держави. Такі тенденції дали поштовх для вітчизняної освіти і науки виробити методологічні підходи щодо формування української національної ідентичності як осердя громадянина соборної незалежної правової соціальної Української держави, що базується на взаємодії особистості, соціуму й національно-культурного середовища та забезпечило б належне обґрунтування усіх аспектів проблеми національного самоствердження. *Національне самоствердження особистості* слід розглядати як інтегративну властивість особистості, що виявляється у сформованості позитивної національної ідентичності, виборі своєї активної соціальної і громадянської позиції в суспільстві, що характеризується відповідальністю перед своєю нацією, готовністю відстоювати і захищати її національні інтереси. Національне самоствердження пов'язане з мобілізацією всього свого інтелектуально-духовного потенціалу особистості для досягнення успіху в інтересах українського народу та утвердження цінності української нації. Варто зазначити, що у контексті складних умов націєтворення сьогодення відбувається трансформація національної ідентичності, зокрема подолання «східності» з орієнтацією на «європейський» тип ідентичності та відповідно системи цінностей [10, 64], що передбачає формування нового типу української національної ідентичності.

© Р.Л. Сойчук, 2016